

Posudek oponenta disertační práce

Karel Pučelík: Vznik a vývoj poválečného politického konsenzu ve Velké Británii (1945–1955), 142 stran rkp.

Autor se ve své práci věnuje tématu, které bylo zpracováno řadou zahraničních i domácích historiků. Ve svém díle se pokouší přinést nové pohledy na tuto problematiku. Práce je založena na poměrně extenzivním výzkumu pramenů v britském národním archivu a dále na odborné literatuře, ve které se autor dobře orientuje.

Pučelík se snaží o komplexní, syntetický pohled na takzvaný poválečný konsensus ve Velké Británii. Správně s přitom zaměřil především na bezprostředně poválečné desetiletí, během kterého byly v Británii provedena zásadní změna kursu v hospodářské a sociální politice. Autor se pokouší objasnit, proč konzervativci po válce převzali část labouristického narativu a nečelili rozhodněji socializačním opatřením labouristické vlády.

Autor pečlivě analyzuje především labouristy prováděné změny, zaměřuje se jak na proces znárodnění, tak na budování nového sociálního a zdravotního systému. I když si K. Pučelík uvědomuje význam meziválečného období (a dokonce i období před rokem 1914), přece jen mohl kořenům britského konsenzu věnovat větší pozornost. Jde zejména o úvahy o znárodnění dolů po první světové válce (Sankeyho komise) či tzv. Chamberlainův socialismus (znárodnění aerolinek) z konce třicátých let. Otázkou je zde dokonce i možná Chamberlainova inspirace praxí italského fašismu.

Ochotu konzervativců přijmout myšlenku sociálního státu vč. znárodnování pak autor rozebírá v dalších kapitolách své práce. Poněkud nadměrně přitom klade důraz na Churchillův předvolební projev (1945) a jeho kritiku socialismu. Neuvádí už přitom, že předák konzervativců v srpnu 1945 v Dolní sněmovně veřejně schválil myšlenku znárodnění Bank of England, které tak proběhlo v podstatě za souhlasu obou stran. Lze nicméně souhlasit

s autorovou tezí, že konzervativci ve sledovaném období přece jen byli brzdou radikálních opatření prosazovaných labouristy.

Poněkud menší pozornost autor věnuje pohnutkám, které vedly ke znárodnění a reformě sociálního systému. Bylo by vhodné více akcentovat tradiční náklonnost labouristů ke znárodnění (viz stranický program z roku 1918, či program z 1935 přijatý pod heslem „Za socialismus a mír“), zmínit roli Sydneyho Webba a listu New Statesman. Podobně by měla být více věnována pozornost širokému společenskému konsensu v otázce válečných přidělů potravin apod. Silná role státu se za druhé světové války nestala zdrojem rozsáhlých protestů, ale u širokých lidových vrstev naopak podnítila rovnostářské instinkty, které zasáhly i část konzervativní elity. Značnou roli v tom sehrála za války nezbytná vyšší míra kontaktu těchto vrstev se sociálně slabými (přemístění městských dětí na ochranu před bombardováním na venkov apod.). Zděšení nad jejich kulturní a sociální úrovní vedlo část konzervativců k uznání nutnosti více zapojit stát do péče o „zanedbané“ vrstvy obyvatelstva.

Jde však jen o drobné připomínky k jinak kvalitní práci, která podává souhrn příčin a průběhu budování sociálního státu po roce 1945. Na některých místech mohl být autor důkladnější, např. při analýze příčin odporu proti znárodnění ocelářského průmyslu v labouristické straně. Stálo by za to více vyzdvihnout ochotu ocelářského kartelu vycházet vstříc požadavkům odborů (např. zavedením 48 hodinového pracovního týdne) a s tím související kritiku odborů vůči znárodnění.

Autor prokázal schopnost vědecky pracovat, po technické stránce práce nevykazuje závažnější nedostatky.

Práci **doporučuji** k obhajobě.

Praha, 2023

prof. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D.